

коштів резервного фонду країни, які були витрачені не за призначенням, а це проблема керівництва і показник колосальної корупції.

7. У разі виникнення серйозних загроз національній економіці необхідним є активне обережне втручання держави на основі практичної реалізації прогресивної економічної політики.

Ця тематика є важливою та багатofакторною, що зумовлює подальші дослідження та вивчення явища економічних криз та їх впливу на економіку.

Література

1. Основи економічної теорії: політехнічний аспект : підручник / за ред. Г.Н. Климка та В.П. Нестеренка, – К. : Вид-во "Вища шк.", 1997. – 236 с.
2. Орехов У.І. Антикризисное управління : учебн. посібн. / У.І. Орехов, К.В. Балдин, Н.П. Гапоненко. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2008. – 544 с.
3. Антикризисное управление : учебник / под ред. Э.М. Короткова. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2000. – 432 с.
4. Тимочко Н.О. Економічна історія : лекції / Н.О. Тимочко, О.А. Пучко, А.М. Рудомьоткіна та ін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 268 с.

Орловская А.В. Мировые экономические кризисы: причины возникновения, последствия и пути решения

Проведено исследование основных принципов и подходов к управлению экономическим развитием страны в ее сложный период. Определено сущность экономического кризиса, этапы его проявления и влияние на экономику страны. Проанализирован период исторических предпосылок возникновения кризисов, определено их влияние на мировую экономику. Рассмотрены работы известных экономистов и политиков мирового уровня о механизме развития экономических и финансовых кризисов, влияние их последствий на мировую экономику. Исследованы причины возникновения экономических кризисов в Украине, определены основные проблемы национальной экономики.

Ключевые слова: экономика, экономический кризис, национальная экономика, инфляция, безработица, глобализация.

Orlovska A.V. Global Economic Crisis: Causes, Effects and Remedies

Some basic principles and approaches to managing economic development in their difficult periods are studied. The essence of the economic crisis and the stages of its impact on the economy are defined. The history and the basic causes of world crises are analysed. The analysis of the works of famous economists and politicians of the world regarding the mechanism of economic and financial crises and their impact on the global economy is made. The causes of the economic crisis in Ukraine and some basic problems of the national economy are considered and analysed.

Key words: economy, economic crisis, the national economy, inflation, unemployment, globalization.

УДК 330.33:338.12

Доц. Х.Б. Павлик, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка; студ. Б.О. Ватаманюк –
НУ "Києво-Могилянська академія", м. Київ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ДІЛОВИХ ЦИКЛІВ

З'ясовано сутність явища політичного ділового циклу та його особливості. Розкрито базові припущення та основні теоретичні підходи до вивчення політичних ділових циклів. Класифіковано основні різновиди теорії політичного ділового циклу та їхні види. Проаналізовано моделі В. Нордгауза та передбачення, зроблені на їхній основі.

Простежено прояви явища політичного ділового циклу на державному та муніципальному рівнях. Значну увагу приділено монетарним і фіскальним діловим циклам та простеженню їхнього впливу на економіку країни. Розглянуто відношення центральних банків щодо індукування політичних ділових циклів. Розкрито суть ефекту нової демократії та обґрунтування його доцільності у дослідженні політичних ділових циклів.

Ключові слова: політичний діловий цикл, опортуністичні теорії, партійні моделі, ефект нової демократії.

Поняття рівноваги є, мабуть, одним із ключових в економічній науці, а досягнення такого стану – основна ціль макроекономічної політики. Загальна рівновага – своєрідний макроекономічний ідеал, що має динамічний характер, який розкривається через економічні коливання. У широкому значенні економічні коливання – це чергування піднесення і спадів економіки, що проявляються через зміни реального ВВП, доходів і зайнятості. Дещо вужчим поняттям є економічний цикл, який передбачає проходження певних фаз (піднесення, вершина, спад, дно) і є регулярним [1, с. 93].

Для оцінювання й прогнозування ділової активності важливим є визначення причин економічних циклів. Усі теорії, що намагалися пояснити ці причини, можна поділити на дві великі групи: інтернальні та екстернальні. Інтернальні теорії шукають причини економічних коливань всередині економічної системи, а екстернальні – у позаекономічних чинниках [2, с. 299].

Упродовж останнього десятиліття зростає кількість теорій, що пояснюють економічні коливання таким чинником як політичний процес; зокрема теорії політичного ділового циклу аналізують вплив на економічну динаміку електорального циклу. Цей підхід з кожним роком привертає дедалі більше уваги науковців як у світі, так і в Україні [3-9]. Метою цієї роботи є розгляд базових моделей і сучасних підходів до вивчення політичного ділового циклу та простеження впливу цього явища на економіку країни.

Усі моделі й теорії, які пояснюють явище політичного ділового циклу, базуються на трьох основних припущеннях. Згідно з першим припущенням, політики проводять таку економічну політику, яка максимізує їхні шанси на наступних виборах. Друге припущення стверджує, що поведінка виборців демонструє їхні стабільні вподобання щодо результатів економічної політики. Однак це припущення зумовлює численні дебати, оскільки виникає питання: яким чином виборці використовують ці свої вподобання. За так званою "кишеньковою" (*pocketbook*) теорією виборці голосуватимуть за того кандидата чи партію, політика яких не загрожуватиме їхньому економічному становищу. Прихильники соціотропної (*sociotropic*) школи ж вважають, що пріоритетом під час голосування для виборця є загальний економічний добробут, а не особиста зацікавленість. Останнє з базових припущень говорить про те, що влада здійснює контроль над економічною політикою таким чином, щоб це давало помітний вплив на економічні результати. Наслідком цього є використання владою можливості контролю над економічною політикою для створення такої економічної ситуації в країні, яка б збільшила її шанси на переобрання [10].

Є два основних різновиди підходів до вивчення політичного ділового циклу: опортуністичні теорії та партійні моделі. Опортуністичні теорії стверджують, що партія, яка перебуває при владі, має змогу стимулювати економіку

так, щоб максимізувати свої шанси на наступних виборах. Партійні моделі ж роблять наголос на тому, що зміна при владі ідеологічно різних партій спричиняє зміну економічної політики та рівня ділової активності [11, с. 288].

Детальніше стратегії опортуністичних партій розглядає "заангажований" діловий цикл. Ця теорія базується на теоремі середнього виборця, яка стверджує, що партія максимізує шанси на виборах, проводячи політику найсприятливішу для середнього виборця, тобто виборця, який стоїть у середині політичного спектра. Партія, яка керується при прийнятті рішень цією теорією, має дві можливі стратегії. Перша полягає в орієнтації політики на середнього виборця, а друга – в орієнтації на один кінець політичного спектра зі спробами поширити свій вплив і на середнього виборця. Така стратегія мала б забезпечити партії 50 % голосів виборців плюс один голос. Саме друга стратегія партії й індукує так званий "заангажований" діловий цикл [12, с. 461-462].

Один з різновидів партійних моделей стверджує, що піднесення чи спад у поствиборний період залежить від ступеня неочікуваності результатів виборів. Підтвердження цієї теорії можна прослідкувати у країнах з чітко вираженою двопартійною системою влади, зокрема у Великобританії, Іспанії, Німеччині та Франції [4, 5]. Згідно з цією теорією так звані ліві та праві партії відрізняються своєю позицією на кривій Філіпса: ліві партії віддають перевагу низькому рівню безробіття, а праві – низькому рівню інфляції.

Ще одним цікавим підходом до аналізу причин виникнення політичного ділового циклу є так званий ефект нової демократії. Його суть полягає в поясненні явища політичного ділового циклу через традиції демократії у країні. У "старих демократях" (які існують впродовж кількох століть) присутність політичного ділового циклу – рідкісне явище, оскільки виборці такої країни добре обізнані з особливостями електорального циклу й легко здатні розпізнати маніпуляції економічною політикою напередодні виборів. Натомість у країнах з "новою демократією" передумови для існування політичного ділового циклу більш сприятливі, що пояснюється браком досвіду у виборців. Також такі країни характеризуються слабким розвитком інститутів, накладанням малих обмежень та зобов'язань на уряд і низьким рівнем незалежності центрального банку. Окрім цього, часті зміни підходів у проведенні фіскальних та монетарних заходів у країнах з новою демократією можуть нерідко спричиняти конфлікт між економічними та політичними реформами. Такі конфлікти можна простежити у країнах Латинської Америки та Африки, а також у пострадянських країнах [13].

Одним із найбільш відомих підходів до аналізу політичного ділового циклу є, мабуть, підхід В.Д. Нордгауза. Він запропонував аналіз п'яти різних моделей за критеріями: виборці, партії, економічна структура, чинник збурення, компетенція партій та передбачення на основі моделі [14] (табл.). Спільною для всіх моделей є економічна структура, яка передбачає, що партії контролюють політичні інструменти, що забезпечує ефективну економічну політику.

Перша модель – модель опортуністичного циклу. За припущеннями цієї моделі, виборці є нерациональними й часто надають більшої ваги останнім подіям. Партії є компетентними та опортуністичними, тобто вибирають таку полі-

тику, яка дає змогу максимізувати кількість голосів та ймовірність обрання. Чинник збурення у цій моделі є ендегенним і випливає з політичних рішень. Ця модель передбачає існування політичного ділового циклу, який характеризується жорстким реформуванням у поствиборний період, що, на думку влади, мало б забезпечити піднесення напередодні наступних виборів.

Табл. Моделі політичного ділового циклу за В. Нордгаузом [14]

Модель	Виборці	Партії	Економічна структура	Чинник впливу	Компетенція партій
1	нерациональні	опортуністичні	ефективна	інтернальний	компетентні
2	нерациональні	ідеологічні	ефективна	невизначений	компетентні
3	ультрарациональні	опортуністичні або ідеологічні	ефективна	інтернальний або екстернальний	компетентні
4	ультрарациональні або нерациональні	опортуністичні або ідеологічні	ефективна	екстернальний	компетентні
5	ультрарациональні або нерациональні	відрізняються у компетенції	ефективна	інтернальний або екстернальний	відрізняються у компетенції

Те саме припущення щодо нерациональності виборців використовує і друга модель – модель ідеологічного циклу. Основною відмінністю цієї моделі від інших є ідеологічні партії – партії, які зацікавлені в економічних результатах, а не в обранні чи переобранні. Чинник збурення у цій моделі є невизначеним. Щодо передбачень моделі ідеологічного циклу, то вона, як і модель опортуністичного циклу, припускає існування політичного ділового циклу. Однак ця модель пояснює його зміною економічної політики, спричиноюю зміною при владі лівих і правих партій. Прихід до влади лівих партій призводить до збільшення темпів інфляції, оскільки ці партії вибирають низький рівень безробіття, а правих – навпаки, до їх зменшення. Детальніше такий підхід до аналізу політичного ділового циклу розвинув у своїх працях Д. Гібс.

Ще однією моделлю, яка робить наголос саме на тип партії, є п'ята модель – модель некомпетентних партій. У цій моделі відмінності між партіями полягають саме у ступені компетентності, а тип виборців та чинник збурення істотної ролі не відіграють. Передбачення цієї моделі полягають у тому, що ультрарациональні виборці оцінюють партії за рівнем компетенції. Таким чином більш компетентні партії довше виживають. Нерациональні виборці ж надають більшої ваги останнім подіям, за умови набуття досвіду з попередніх електоральних циклів.

Кардинально інші припущення знаходяться в основі третьої моделі – моделі ультрарациональних виборців, здатних зробити оптимальні прогнози, користуючись повним обсягом інформації. Саме тому виборці не піддаються на маніпуляції влади економічною політикою, що водночас не спричиняє політичного ділового циклу. Основним висновком моделі ультрарациональних виборців є власне відсутність політичного ділового циклу. Партії та чинник збурення не мають значного впливу на цей висновок.

Істотно відрізняється від проаналізованих моделей четверта – модель екзогенних чинників збурення. У цій моделі існування політичного ділового циклу пояснюється впливом екзогенного чинника, а тип партій та виборців на наяв-

ність чи відсутність політичного ділового циклу істотно не впливають [14]. Саме ця модель, на наш погляд, має найбільші перспективи для розвитку у наступні кілька десятиліть, адже зовнішній фактор набуває дедалі більшої вагомості. Зокрема, цим ключовим екзогенним чинником цілком ймовірно може стати координація виборів у різних країнах світу, особливо у країнах Євросоюзу та Євразії.

Цікавим поясненням існування політичного ділового циклу є також пояснення через монетарні та фіскальні ділові цикли, як дві основні частини політичного ділового циклу. Наявність цих циклів довів Т. Гірої, висунувши припущення, що фіскальні цикли існують за фіксованого обмінного курсу. Монетарні цикли ж, на думку цього вченого, можуть існувати тільки у разі залежного центрального банку або за плаваючого обмінного курсу [15].

Варто зауважити, що монетарні та фіскальні цикли найчастіше виражені у стимулювальній монетарній та фіскальній політиках. Вони проявляються у передвиборному періоді через зниження податків і збільшення державних видатків, зниження рівня безробіття та зниження номінальних процентних ставок. Однак у довготривалому періоді така політика веде до негативних наслідків, як для економіки країни, так і для її населення. Частково ці наслідки можна простежити після виборів у стрімкому збільшенні темпів інфляції, порушенні рівноваги торговельного балансу, надто низькому рівні заощаджень, що унеможливує підтримання необхідного рівня інвестицій, та збільшенні частки державних видатків у ВВП. Окрім цих наслідків, у поствиборний період проводиться стримувальна монетарна та фіскальна політика. Це проявляється у збільшенні податків, зменшенні державних видатків, зростанні номінальних процентних ставок та зниженні темпів зростання грошової маси. Таким чином регулярні вибори призводять до розвитку економіки за шаблоном "стимулювальна політика – стримувальна політика" з намаганням створити штучне піднесення напередодні кожних виборів.

Монетарні ділові цикли припускають існування політичного ділового циклу через маніпулювання економічною політикою через важелі, притаманні саме монетарній політиці. Ключову роль у монетарних ділових циклах відіграє центральний банк, оскільки саме він проводить монетарну політику, що робить його незалежною позицію об'єктом постійних дискусій.

Одну з таких теорій висунув Г. Зіг у статті "Політичний діловий цикл з обмежено раціональними агентами". Він розглядає ситуацію, в якій центральний банк є незалежним, однак має певні партійні вподобання. Виборці віддають перевагу компетентним партіям, однак через обмежену раціональність не мають достатньо інформації, щоб прогнозувати компетентність певних партій. Тому саме центральний банк, проводячи експансійну монетарну політику, засвідчує про компетентність тих чи інших партій [16]. Невеликим уточненням до теорії Г. Зіга є припущення Б. Абрамса та П. Йосифова про можливість монетарних циклів тільки у випадку, коли президент та голова Федеральної резервної системи належать до однієї партії [17].

Проте існує теорія, запропонована Е. Ліртауером та Ф. Майером, яка стверджує, що центральні банки не причетні до індукування політичного діло-

вого циклу та циклічності монетарних агрегатів. Цю теорію вчені пояснюють відсутністю доказів щодо індукування політичного ділового циклу центральними банками. Вплив електорального циклу на монетарні агрегати, згідно з цією теорією, спричинений попитом, що, водночас, пояснюється як результат фіскальної політики, але аж ніяк не діями центрального банку [18].

Детальніше вплив фіскальної політики на політичний діловий цикл розглядають теорії фіскальних ділових циклів. Основний зміст цих теорій полягає у тому, що влада використовує інструментарій фіскальної політики для збільшення електоральних шансів, що й індукує політичний діловий цикл.

Однією з теорій, що пояснює політичний діловий цикл за допомогою впливу фіскальної політики, є теорія раціонально опортуністичного циклу, висунута К. Рогоффом та А. Зіббертом у 1988 р. Суть теорії полягає у збільшенні компетенції партій в очах виборців напередодні виборів на муніципальному рівні, шляхом маніпулювання інструментами економічної політики у передвиборний період. Таким чином, податки на муніципальному рівні зменшуються за рік (або два) до виборів, а бюджетний дефіцит та державні видатки натомість зростають. Підтвердження цієї теорії найкраще прослідковується на прикладі Португалії [19]. Окрім цього, проаналізувавши дані щодо безробіття у цій країні, було виявлено незначне зменшення рівня безробіття напередодні виборів.

Ще одним цікавим підходом до визначення проявів політичного ділового циклу є аналіз окремих важливих ринків, зокрема у США – ринку нерухомості. Суть цього підходу полягає у тому, що аналізований ринок є вагомим компонентом в економіці країни і влада може використовувати його для збільшення своїх електоральних шансів, а це індукуватиме політичний діловий цикл [3].

Загалом кожна країна прагне до політичної та економічної стабільності, адже це шлях розвитку та утвердження на міжнародній арені. Цю стабільність всередині держави має забезпечувати влада, обрана народною більшістю. Тому для процвітання країни необхідна компетентна влада, яку підтримує народ. Однак іноді процес виборів зазнає непередбачених змін внаслідок явища політичного ділового циклу. Його суть полягає у маніпуляції економічною політикою, яку здійснює влада задля обрання чи переобрання. Прояви цього явища можна спостерігати як на державному, так і на муніципальному рівнях.

Політичний діловий цикл має два основні різновиди: опортуністичні теорії та партійні моделі, кожен з яких містить значну кількість теорій, що описують той чи інший прояв згаданого явища. Ключова роль у вивченні політичного ділового циклу належить, мабуть, В. Нордгаузу, який запропонував для аналізу п'ять моделей, в основі яких знаходиться однакові критерії. Проте сьогодні більш відповідним, напевно, є аналіз політичного ділового циклу окремо через монетарні та фіскальні ділові цикли, а також через ефект нової демократії.

Література

1. Радіонова І. Макроекономіка: теорія та політика : підручник / І. Радіонова. – К. : Вид-во "Таксон", 2004. – 348 с.
2. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посібн. / С. Панчишин. – К. : Вид-во "Либідь", 2001. – 616 с.
3. Ladewig J.W. Housing Starts and the Political Business Cycle / J.W. Ladewig // American Politics Research. – 2008. – Vol. 36, № 5. – Pp. 777-798.

4. Berlemann M. Unemployment and Inflation Consequences of Unexpected Election Results / M. Berlemann, G. Markwardt // Journal of Money, Credit and Banking. – 2007. – Vol. 39, № 8. – Pp. 1920-1945.
5. Berlemann M. Variable rational partisan cycles and electoral uncertainty / M. Berlemann, G. Markwardt // European Journal of Political Economy. – 2006. – Vol. 22. – Pp. 874-886.
6. Brender A. Electoral Fiscal Policy in New, Old, and Fragile Democracies / A. Brender, A. Drazen // Comparative Economic Studies. – 2007. – Vol. 49. – Pp. 446-466.
7. Грабинська І.В. Ділові політичні цикли у сучасній ринковій економіці / І.В. Грабинська, Ю.А. Миронович // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.13. – С. 160-170.
8. Вешко А.Т. Політичний цикл і структурні тенденції в економіці України / А.Т. Вешко // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во ЛКА. – 2013. – Вип. 41. – С. 35-46.
9. Шевчук В. Логіка політичного циклу та рівновага платіжного балансу: український контекст / В. Шевчук // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во ЛКА. – 2013. – Вип. 41. – С. 4-23.
10. Thames F.C. Did Yeltsin buy elections? The Russian political business cycle, 1993-1999 / F.C. Thames // Communist and Post-Communist Studies. – 2001. – Vol. 34. – Pp. 63-76.
11. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка : навч. посібн. / за ред. О.З. Ватаманюка. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во "Інтелект-Захід", 2011. – 656 с.
12. Бурда М. Макроекономіка: Європейський контекст : пер. з англ. / М. Бурда, Ч. Виплош. – К. : Вид-во "Основи", 1998. – 682 с.
13. Block S.A. Political Business Cycles, Democratization, and Economic Reform: the Case of Africa / S.A. Block // Journal of Development Economics. – 2002. – Vol. 67. – Pp. 205-228.
14. Nordhaus W.D. Alternative Approaches to the Political Business Cycle / W.D. Nordhaus // Brooking Papers on Economic Activity. – 1989. – № 2. – Pp. 68.
15. Hiroi T. Exchange Rate Regime, Central Bank Independence, and Political Business Cycles in Brazil / T. Hiroi // Studies in Comparative International Development. – 2009. – Vol. 44. – Pp. 1-22.
16. Sieg G. A Political Business Cycle with Boundedly Rational Agents / G. Sieg // European Journal of Political Economy. – 2001. – Vol. 17. – Pp. 39-52.
17. Ferris J.S. Electoral Politics and Monetary Policy: Does the Bank of Canada Contribute to a Political Business Cycle? / J.S. Ferris // Public Choice. – 2008. – Vol. 135. – Pp. 449-468.
18. Leertouwer E. Who Creates Political Business Cycles & Should Central Banks be Blamed? / E. Leertouwer, P. Maier // European Journal of Political Economy. – 2001. – Vol. 17. – Pp. 445-463.
19. Veiga L.G. Political Business Cycles at the Municipal Level / L.G. Veiga, F.J. Veiga // Public Choice. – 2007. – Vol. 131. – Pp. 45-64.

Павлык Х.Б., Ватаманюк Б.О. Современные подходы к исследованию политических циклов

Определены сущность явления политического делового цикла и его особенности. Раскрыты базовые предположения и основные теоретические подходы к изучению политических деловых циклов. Классифицированы главные разновидности теории политического делового цикла и их виды. Проанализированы модели В. Нордгауза и предсказания на их основании. Прослежены проявления политического делового цикла на государственном и муниципальном уровнях. Значительное внимание уделено монетарным и фискальным деловым циклам и их влиянию на экономику страны. Рассмотрено отношение центральных банков к индуцированию политических деловых циклов. Раскрыты сущность эффекта новой демократии и обоснование его целесообразности при исследовании политических деловых циклов.

Ключевые слова: политический деловой цикл, оппортунистические теории, партийные модели, эффект новой демократии.

Pavlyk Kh.B., Vatanianuk B.O. Some Modern Approaches to Political Business Cycles Study

Political business cycle substance and its features are revealed. Some basic assumptions and main theoretical approaches to political business cycles are identified. Main types of political business cycle theory and their forms are classified. Nordhaus models are analyzed as

well as assumptions based on them. Political business cycle at national and municipal levels is reviewed. A lot of attention is paid to monetary and fiscal business cycles as well as to their influence on economy. Relation between central banks and induction of political business cycle is studied. New democracy effect meaning is identified and its advisability in studying political business cycles is proved.

Key words: political business cycle, opportunistic theories, partisan models, new democracy effect.

УДК 336:368.5(477) Доц. М.М. Артус, д-р екон. наук – Львівська ДФА; доц. Ю.М. Томашевський, канд. екон. наук – Львівський НАУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГІДРОТЕРМІЧНИХ ІНДЕКСІВ

Обґрунтовано теоретико-методологічні пропозиції і практичні рекомендації щодо удосконалення і підвищення ефективності практики системи страхування врожаю сільськогосподарських культур, що діє. Запропоновано використання економічно-обґрунтованого підходу здійснення страхування в рослинництві, зокрема застосування гідротермічного індексу в якості впливу рівня рівномірності у часі атмосферної вологості та температури на врожайність озимої пшениці. Це сприятиме підвищенню об'єктивності погодного страхування, яке є простішим та зрозумілішим за інші страхові продукти та знизить рівень зловживань і підвищить швидкість страхових відшкодувань, а також спростить доступ страхувальників до страхування сільськогосподарських культур завдяки зниженню адміністративних витрат на моніторинг і оцінювання збитків та здешевить це страхування внаслідок більших обсягів страхування і стандартизації контрактів.

Ключові слова: природно-кліматичний ризик, сільськогосподарські культури, страховий захист сільськогосподарських підприємств, індексне страхування, державне субсидування сільськогосподарського страхування, страховий ринок, система страхування.

Постановка проблеми. Страхування є одним з найдієвіших засобом забезпечення захисту майнових прав та інтересів суб'єктів господарювання у сільському господарстві. Оскільки виробництво сільськогосподарської продукції значною мірою залежить від природно-кліматичних умов, що безпосередньо впливають на якість та обсяги одержаного врожаю, нагальною в цих умовах стає потреба страхування сільськогосподарських культур від таких несприятливих погодно-кліматичних умов, як заморозків, злив, сильних дощів, повеней, граду тощо. Тому страховий захист врожаю сільськогосподарських культур та подальше вдосконалення системи страхування є актуальною проблемою, вирішення якої дасть змогу підвищити конкурентоспроможність товаровиробників і зростання продовольчої безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації та розвитку страхування досліджено у працях вітчизняних і зарубіжних учених-економістів. Зокрема, проблеми страхування врожаю сільськогосподарських культур вивчали такі учені-економісти: В.Д. Базилевич, К.Г. Воблій, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, О.Є. Гудзь, П.А. Лайко, С.А. Навроцький, С.С. Осадець, С.Д. Пушак, Р.П. Смоленюк та ін. Проте питання використання новітніх практик та методик агрострахування в сучасних умовах господарювання потребує